

Van rat tot dierplaag

(Een geschiedenis)

Summary

55 years of history from "vermin" to "pest". A review of the developments that started in 1942 in WWII with the institution of the department for the eradication of rats and resulted in the dividing of the Pest Control Department into a minor task of the Inspectorate for the Environment and the foundation of the Dutch pest control centre specializing in pest control expertise and advisory tasks for pest control in 1997.

Inleiding

In de laatste wereldoorlog werden door de toename van de aantallen ratten en muizen in Nederland steeds grotere problemen ondervonden. Het belang van een georganiseerde aanpak van de bestrijding daarvan werd door de autoriteiten onderkend. Dit leidde tot de instelling door de Rijksoverheid van een Rijksdienst belast met de ratten- en muizenbestrijding.

Voorraadbescherming noodzaak

Reeds in 1941 voorzag de toenmalige Technische Afdeling van de organisatie T.N.O. de mogelijkheid van een grote rattenplaag in Nederland ten gevolge van de oorlogsomstandigheden. Door

ratten doen zich tegood aan voedselvoorraden

de verwoestingen als gevolg van de gevechten in de Tweede Wereldoorlog heerste in Nederland een chaotische toestand. Met name ratten en muizen kregen daardoor de kans zich tot grote populaties te ontwikkelen. Het bleek noodzakelijk om maatregelen te treffen om deze aantallen snel binnen aanvaardbare proporties terug te brengen.

Deze taak werd opgedragen aan de Plantenziektenkundige Dienst. Aanvankelijk werden deze bestrijdingsacties uitgevoerd door particuliere bestrijdingsfirma's onder leiding van ambtenaren van genoemde Dienst.

De oprichting

Hoewel deze bestrijdingsacties zeker succes hadden, werd toch wel ingezien dat, wilde men de ratten- en muizenpopulaties werkelijk tot een minimum terug brengen, het noodzakelijk was om de bestrijding van dit ongedierte te consolideren en een **hechte organisatie** op te bouwen. Daartoe werd bij de bovengenoemde Dienst in 1942 een afdeling Bestrijding Gewervelde Dieren ingesteld. In het "Verslag over de werkzaamheden van den Plantenziektenkundigen Dienst in het jaar 1942" is op pag. 59 onder "**X. Werkzaamheden der afdeling rattenbestrijding**" melding gemaakt van het feit dat de "...afzonderlijke afdeling Rattenbestrijding" werd opgericht. Haar taak was de bescherming van land- en tuinbouwgewassen en voedselvoorraden tegen schade door gewervelde dieren. Dit waren voornamelijk de bruine rat (*Rattus norvegicus* Berken-

hout), de zwarte rat (*Rattus rattus* Linnaeus), de huismuis (*Mus musculus* L.), de woelrat (*Arvicola terrestris* L.), de veldmuis (*Microtus arvalis* Pallas), de muskusrat (*Ondatra zibethica* L.) en diverse soorten vogels. Laatstgenoemde als be-lagers van gewas en ingezaaid zaad.

Commissies

In 1943 kwam de organisatie-kwestie weer ter sprake. Om alle instanties die betrokken waren te kunnen laten deelnemen aan de organisatie daarvan werd in 1944 de "Commissie inzake de bestrijding van Ratten en Muizen in Nederland" ingesteld.

Ter stimulering van de medewerking van de gemeentebesturen werd door de landelijke commissie behoefte gevoeld aan regionale steunpunten. In de periode 1955-1962 werden per provincie deze commissies opgericht. De leden bestonden in het algemeen uit de Geneeskundig, de Veterinair en de toenmalig Farmaceutisch Inspecteurs van de Volksgezondheid in de betrokken provincie, vertegenwoordigers van de provinciale directies van het Ministerie van Volks-huisvesting en Bouwnijverheid, Provinciale Waterstaat, de Landbouworganisaties, een directeur van de Gemeentelijke Reinigingsdienst van een grote gemeente en één of meer burgemeesters. Een aantal commissies zijn zeer actief geweest en verleenden aanvankelijk grote steun bij het bestrijdingswerk. Daar echter de mogelijkheden, zelfs van de meest actieve commissies, mede door de autonomie van de gemeenten, aan

beperkingen onderhevig waren leden zij reeds na enkele jaren "een bloedarm bestaan" zoals ir. A.J. Ophof in zijn "nota Rattenbestrijding" van maart 1966 stelt. In 1975 was nog één persoon van de laatst overgebleven commissie in functie en deze is daarna nog slechts enkele jaren actief gebleven.

Ophof

Ir. A.J. Ophof was van 1 november 1949 tot zijn pensionering op 31 januari 1975 hoofd van de afdeling Bestrijding van Ongedierte. In die functie is hij belast geweest zowel met de leiding als met de organisatie van de ongediertebestrijding in Nederland. Hij heeft in belangrijke mate onder-

zoek bij universiteiten gestimuleerd op het terrein van leptospirosen (ziekte van Weil), huidaandoeningen (mijten) en trichinosen (veeziekte). In samenwerking met de Veterinaire Hoofinspectie heeft hij onderzoek verricht naar onder andere ziekten bij mens en dier die door bruine ratten worden overgebracht.

Op het gebied van de toepassing en controle van nieuwe bestrijdingsmiddelen, was ir. Ophof een voorstander van een nauwe samenwerking met de Landbouwhogeschool te Wageningen en met de Plantenziektenkundige Dienst.

Bij gelegenheid van zijn pensionering in 1975 werd ir. Ophof benoemd tot Officier in de Orde van Oranje-Nassau.

ir. Ophof ontvangt van dr. Groen de versierselen van officier in de orde van Oranje Nassau (foto Drent)

Rat en Muis

In 1953 werd Rat en Muis voor het eerst uitgegeven.

Het eerste artikel in het eerste blad was getiteld "De taak van de gemeentelijke rattenspecialist". Gewezen werd op de noodzaak voor de gemeenten om een of meer rattenbestrijdingsspecialisten aan te stellen.

Het werd toegestuurd aan de gemeentelijke ongediertebestrijders en leidinggevend en was bedoeld om deze te informeren over bestrijdingsmethoden, ontwikkelingen op het gebied van bestrijdingsmiddelen en te stimuleren tot een doelmatige aanpak van de bestrijding. Verslagen werden gepubliceerd van regionaal opgezette acties. Aangespoord werd tot het voeren van winteracties ter bestrijding van de bruine rat. Het abonneebestand werd later uitgebreid met ongediertebestrijdingsbedrijven en anderen die beroepsmatig betrokken waren bij de ongediertebestrijding.

Toen in de jaren tachtig de natuurbeweging de ogen wist te openen voor natuurlijk evenwicht en de waarde van natuurlijk groen, werd een begrip als "on"-kruid gewijzigd in wilde planten. De Afdeling werd op haar naam aangesproken en veranderde deze op 1 november 1985 in "afdeling Bestrijding van Dierplagen".

"Rat en Muis" werd in 1991 "Dierplagen en Milieu".

En er is meer veranderd. De reorganisatiemolen is niet voorbij gegaan aan de afdeling Bestrijding van Dierplagen als dienst van de Rijksoverheid.

De handhavingstaken van de Afdeling zijn per 1 november 1997 ondergebracht bij de Inspectie Milieuhygiëne en de niet-handhavingstaken, de kennis- en de adviesfunctie zullen aan de nieuwe stichting KAD-Wageningen worden overgedragen. De publicatie van Dierplagen en Milieu wordt per 1997 beëindigd.

Gewervelde dieren

Bij een reorganisatie in 1955 werden de vogels 'overgeplaatst' naar de afdeling Jacht- en Wildschade van het Ministerie van Landbouw, Visserij en Voedselvoorziening (later de Directie Fauna-beheer).

Enige tijd later achtte men organisatorisch gezien, de afdeling Gewervelde Dieren beter op zijn plaats bij de afdeling Jacht- en Wildschade, zodat in ca. 1958 de afdeling Ratten- en muizenbestrijding in zijn geheel naar genoemde Directie overging. Het onderzoek bleef bij de Plantenziektenkundige Dienst

Volksgesondheid

Met het verdiepen van de kennis op het gebied van de volksgesondheid en de milieuhygiëne bleek dat er een groter belang gemoeid was met de bestrijding van een aantal knaagdiersoorten dan alleen het landbouwkundig belang. In juni 1962 produceerde ir. Ophof het verslag over de rol van knaagdieren bij de verspreiding van ziekten onder de mens. De aanwezigheid van knaagdieren in onze samenleving vormt nl. een bedreiging voor de gezondheid van mens en huisdier.

Ratten en muizen kunnen lijden aan ziekten waarvoor ook de mens gevoelig is. Daarnaast kunnen ratten en muizen dragers zijn van ziektekiemen, gevaarlijk voor mens en huisdier, zonder zelf ziek te zijn. Tenslotte kunnen met name de bruine en de zwarte rat door hun leefwijze in aanraking komen met smetstof en deze verspreiden.

Dat de bestrijding van ratten en muizen een belangrijk aspect is bij de bescherming van de volksgezondheid, vindt zijn erkenning in het feit, dat deze activiteit in 1964 overgenomen werd door de Inspectie Volksgezondheid; onder voorwaarde gesteld door de toenmalige Minister van Landbouw- en Voedselvoorziening, dat ook de belangen van land- en tuinbouw bij de ratten- en muizenbestrijding door de Afdeling blijvend behartigd zouden worden.

Met ingang van 1 januari 1964 werd de afdeling Ratten- en muizenbestrijding, met uitzondering van de muskusrat, overgeplaatst naar het Ministerie van Sociale Zaken en Volksgezondheid. Steeds duidelijker is naar voren gekomen dat ratten en muizen ook bij het overbrengen van ziekten een rol spelen, waarbij in het bijzonder dient te worden gedacht aan salmonellosen, ziekte van Weil, mond- en klauwzeer en varkenspest. Dit inzicht heeft ertoe geleid dat de bestrijding van ratten en muizen meer als een zaak van Volksgezondheid dan als een aangelegenheid van het Ministerie van Landbouw werd gezien. In dit verband speelt ook de groeiende interesse van de **Veeartsenijkundige Dienst** voor ratten als over-

brengers van dierziekten een rol. Toegezegd werd dat deze dienst te allen tijde gebruik kon blijven maken van de bestrijdingsdienst in het bijzonder t.b.v. het **zoönosenvraagstuk**.

De Afdeling kreeg een plaats binnen de Hoofdinginspectie van de Volksgezondheid, belast met het toezicht op de hygiëne van het Milieu. De Afdeling bleef gehuisvest bij de Plantenziektenkundige Dienst, maar het adres werd: afdeling "Bestrijding van Ongedierte" van het Staatstoezicht op de Volksgezondheid, Geertjesweg 15, Wageningen.

Deugdelijkheid

Ingevolge de Bestrijdingsmiddelenwet van 1964 kreeg de afdeling Bestrijding van Ongedierte het onderzoek op de deugdelijkheid van de in de handel te brengen bestrijdingsmiddelen tegen de in het voorgaande genoemde schadelijke dieren opgedragen.

De middelen werden op hun werkzaamheid beproefd in het rattenlaboratorium van de Plantenziektenkundige Dienst.

Insecten

Per 1 januari 1964 werd aan de Afdeling tevens de leiding toevertrouwd van de bestrijding van die insecten die het de mens in zijn directe leefmilieu lastig maken, omdat ook aan deze activiteit een aspect van de bescherming van de volksgezondheid is verbonden. Maandelijks werden adviezen gegeven over bestrijding van insecten in aantal variërend van 5 tot 20 klachten.

Nota rattenbestrijding

In maart 1966 zag de "Nota rattenbestrijding" in het kader van het Staatstoezicht op de Volksgezondheid, voor de Hoofdinginspectie voor de Hygiëne van het Milieu het licht. Daarin gaf ir. Ophof een overzicht van de knaagdierproblematiek. De nota werd ondertekend door de toenmalig hoofdinspecteur voor de Volksgezondheid Dr. N.J.A. Groen.

De nota werd op 23 augustus 1966 besproken met Dr. Groen, de heer van Keulen (Veterinaire Hoofdinginspectie) en de heer Bijkerk (Geneeskundige Hoofdinginspectie). Bij brief van 16 januari 1967 richtte de hoofdinspecteur van de volksgezondheid belast met

het toezicht op de hygiëne van het milieu, aan de Minister van Sociale Zaken en Volksgezondheid het verzoek na te willen gaan of en in hoeverre de in een inzake de rattenbestrijding opgestelde nota vervatte wenselijkheid van het vaststellen van wettelijke voorschriften kan worden onderschreven.

In september 1967 werd een eerste concept gemaakt voor een ontwerp van een "Wet Ongediertebestrijding".

Na zijn komst in 1974 als hoofd van de Afdeling Bestrijding van Ongedierte heeft ir. B.T. Bosman het werk aan de "Ontwerp Wet Ongediertebestrijding" voortgezet.

ir. B.T. Bosman (3e van links) bij de kennismaking met minister Winsemius

Volksgezondheid en Milieuhygiëne

In 1972 werd de V van SZV ingedeeld bij het nieuw opgerichte Ministerie van Volksgezondheid en Milieuhygiëne. De Hoofdinspectie Milieuhygiëne en dus ook de afdeling Bestrijding van Dierplagen kwam te ressorteren onder het Directoraat Generaal van de Milieuhygiëne.

Oprichting van de SVO

Uit de kringen van de ongediertebestrijders kwam al enige jaren de wens naar voren om een opleiding die duidelijk gericht zou zijn op de ongedierteproblematiek. Besprekingen tussen vertegenwoordigers van de Nederlandse Vereniging van Reinigingsdirecteuren, de Nederlandse Vereniging van Ongediertebestrijdingsbedrijven en het Ministerie van Volksgezondheid n Milieuhygiëne

resulteerde in december 1976 in de vorming van een Werkgroep Opleiding Ongediertebestrijding. Deze heeft zich met name beziggehouden met het inhoud geven aan te geven cursussen. En op 5 september 1977 werd door de participanten de Stichting Vakopleiding Ongediertebestrijding opgericht. De SVO koos hetzelfde postadres als de afdeling Bestrijding van Dierplagen in Wageningen.

In 1987 werd door de S.V.O. samen met de Afdeling aan de Vadaring 120 te Wageningen een nieuwe locatie in gebruik genomen. De opening van het SVO-praktijkcentrum werd op 30 september feestelijk gevierd in de aanwezigheid van minister drs. E.H.T.M. Nijpels, directeur generaal milieuhygiëne prof. ir. W.C. Rey, hoofdinspecteur ir. M.E.E. Enthoven en plv. hoofdinspecteur mr. H.J.A. Schaap.

minister Nijpels opent het nieuwe trainingscentrum van de Stichting Vakopleiding Ongediertebestrijding (foto S.V.O.)

minister Nijpels werpt onder het toezien van ir. J.T. de Jonge bij de opening van het S.V.O.-trainingscentrum een blik door de microscoop naar "de beestjes" (foto S.V.O.)

Op de openingsdag van het S.V.O.-centrum nam de heer Bosman tevens afscheid van de Afdeling; hier in gesprek met de heer van Blaaderen die hem opvolgde (foto S.V.O.)

Praktijkdeugdelijkheids- onderzoek

De werking van rodenticiden werd reeds op de deugdelijkheid onderzocht onder laboratorium-omstandigheden.

Sedert 1977 is het praktijkdeugdelijkheidsonderzoek ten behoeve van de toelating van nieuwe knaagdier- en insectenbestrijdingsmiddelen aan de Afdeling opgedragen (insecticiden voor toepassing in gebouwen). Nieuwe afspraken met de Plantenziektenkundige Dienst brachten eveneens enige verschuivingen te weeg, nl. de voorlichting e.d. betreffende woelmuizen ging naar de Plantenziektenkundige Dienst en de voorraadsinsecten werden behartigd door de afdeling Bestrijding van Ongedierte.

De "opkomst" van de insecten

Na de toename van de aantallen centraal verwarmde gebouwen werd steeds meer duidelijk, dat deze voor (sub)tropische insecten een ideaal leefklimaat vormden.

Met name de **duitse kakkerlak** vormde in grote steden een groot probleem. De diertjes kunnen zich in grote flatgebouwen snel van de ene naar de andere woning verplaatsen via de doorvoeropeningen van de centrale verwarming. Dit zou als men het in de tijd zou registreren heel goed te zien zijn, omdat de verticale strengen altijd het eerst "vol liepen".

In de jaren tachtig haalden de kakkerlakken de landelijke pers. Er werden zelfs rechtszaken

gevoerd om uit te vinden wie nou eigenlijk de kosten zou moeten betalen. De rechter kwam tot een uitspraak met verwijzing naar de Woningwet (zie Rat en Muis van juni 1981 "Insecten in de rechtspraak" en Rat en Muis van december 1983 "Opvatting Raad van State over kosten bestrijdingsmaatregelen ongewijzigd"). Daarbij werd gesteld dat de eigenaar van een gebouw verantwoordelijk is voor het dragen van de kosten van bestrijding ("Risicoleer").

De bestrijding van **faraomieren** volgens de bekende methoden leverde steeds meer problemen op en de aantallen faraomier-objecten namen toe. In 1974 was door ir. A.J. Ophof geconstateerd dat verspuitbare middelen bij de bestrijding van faraomieren niet effectief waren. De mieren bleken de plaatsen met de aangebrachte middelen te mijden en nieuwe wegen te vinden naar de keukens met levensmiddelen, waar vooral vleeswaren favoriet bleken te zijn. Alleen een lokaasmethode met een reukloos, smaakloos, niet afstotend middel leidde tot 100 % resultaat. Het daarvoor geschikte middel chloordecone, een gechloreerde koolwaterstof, werd door de Commissie voor Toelating van Bestrijdingsmiddelen toegelaten met het beding, dat de Afdeling voor bestrijdingen een Verklaring van geen bezwaar zou afgeven.

Plaagdieren naar V.R.O.M.

Na de opheffing op 4 november 1982 van het Ministerie van Volksgezondheid en Milieuhygiëne

affiche plaagdieren

is de afdeling Bestrijding van Ongedierte blijven ressorteren onder de Hoofdingspectie voor de Hygiëne van het Milieu. De Afdeling zou betrokken blijven bij de toelating van bestrijdingsmiddelen en ook haar werkzaamheden ten behoeve van de door de Stichting Vakopleiding Ongediertebestrijding gegeven cursussen zouden normaal doorgang vinden.

Voor de dagelijkse praktijk van de voorlichtende en adviserende taken van de Afdeling en de contacten met de gemeentelijke diensten belast met de bestrijding van ongedierte had de departementale herindeling geen veranderingen tot gevolg.

Accent op Handhaving

In de jaren 1982-1984 is het begrip handhaving binnen het Directoraat Generaal voor de Milieuhygiëne een steeds belangrijker positie in gaan nemen. Dit leidde o.a. tot een heroriëntering van de rol van BD over handhaving van de Bestrijdingsmiddelenwet. Van belang is het om wettelijke verplichtingen zoals toelatingsbeschikkingen van bestrijdingsmiddelen, opslag van bestrijdingsmiddelen, deskundigheidseisen voor het uitvoeren van gassing, e.d. te verduidelijken voor de toepassers en het publiek.

In de jaren 1986-1990 werd een zware druk gelegd op het Directoraat Generaal voor de Milieuhygiëne voor wat betreft de uitoefening van haar taken. De Afdeling moest zich nog meer beraden op haar handhavingstaken en ging meer aandacht besteden aan vuilstortplaatsen, thalliumsulfate, chloordecone, methylbromide, houtverduurzamingsmiddelen, etikettering van bestrijdingsmiddelen en wettelijke voorschriften.

Ontwerp wet Bestrijding Dierplagen

Na zijn komst in 1974 zette ir. B.T. Bosman het werk aan de "Ontwerp Wet Ongediertebestrijding" voort. De in het leven geroepen Werkgroep Ontwerp Wet Ongediertebestrijding (WOWO) boog zich over de samenstelling van de tekst, de haken en de ogen.

Na het vertrek van de heer Bosman in 1987 werden zijn werkzaamheden voortgezet door H. van Blaaderen.

De uiteindelijke "Ontwerp-Wet Dierplagen september 1991" werd ambtelijk voorbereid door een werkgroep van het ministerie van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer onder leiding van mr. H.J.A. Schaap de toenmalig plaatsvervangend hoofdinspecteur. Overleg werd gepleegd met vertegenwoordiger(s) van het ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij. Ook werd overleg gevoerd met de Vereniging van Nederlandse Gemeenten en de Nederlandse Vereniging van Ongediertebestrijdingsbedrijven. Voorts vond interdepartementaal overleg plaats met de ministeries van Sociale Zaken en Werkgelegenheid, Verkeer en Waterstaat, Justitie, Binnenlandse Zaken, Financiën, Welzijn, Volksgezondheid en Cultuur en Economische Zaken.

Decentralisatie en deregulering

Echter, de Staatssecretaris van Binnenlandse Zaken mevrouw D.I.J.W. de Graaff-Nauta berichtte, mede namens de Staatssecretaris van Financiën, in 1992 dat vooralsnog niet kon worden ingestemd met de voorgestelde wet. Deze sloot volgens de staatssecretaris niet aan bij het streven van het kabinet naar decentralisatie en deregulering. En zoals ook in de concept-wet staat vermeld is de bestrijding van dierplagen bij uitstek een verantwoordelijkheid die tot het takenpakket van gemeenten behoort.

Tevens werd verwezen naar de Woningwet. Het reeds bestaande bestuurlijke instrumentarium zou toereikend zijn om de beleidsdoelen te realiseren.

In overweging werd gegeven om in samenwerking met de VNG, gemeenten door middel van voorlichting aan te zetten (voor zover deze niet reeds plaats vindt) tot een effectieve bestrijding van dierplagen.

"Snippers" uit de wetgeving

Door de Afdeling werd voorzover wet- of regelgeving betreffende ongedierte resp. dierplagen in ca. 12 wetten en besluiten aanwezig is met name op contactdagen voor de beroepsmatige dierplaagbestrijding de kennis daarvan overgedragen. De voornaamste aanknopingspunten worden gevonden in de Woningwet als het gaat om taken van een gemeente. Verduidelijkend is de samenvatting in de in 1994 uitgegeven brochure "Taken gemeentelijke Dierplaagbestrijding" (VROM 94259/h/5-94/11864/159, VROM-Distributiecentrum, Zoetermeer).

Voor de uitvoering van bestrijdingen vindt men ze in de Bestrijdingsmiddelenwet.

De totstandkoming van de brochure "...Taken gemeenten..." viel samen met het afscheid van H. van Blaaderen als hoofd van de Afdeling. Het eerste exemplaar werd hem op het "Mini-Symposium" op 26 mei 1994 overhandigd door de hoofdinspecteur van de Volksgezondheid voor de Milieuhygiëne, ir. P.J. Verkerk.

Goodwill

In de contacten met gemeenten en bedrijven had de Afdeling door de mogelijkheid op locatie onderzoek in te stellen en adviezen te verstrek-

P. Verkerk overhandigt bloemen aan mw. van Blaaderen en aan H. van Blaaderen bij zijn afscheid het eerste exemplaar van de brochure "Taken gemeentelijke Dierplaagbestrijding"

ken veel goodwill opgebouwd. Als er door een of meer betrokken partijen vragen werden gesteld over de noodzaak van medewerking, kon de buitendienstmedewerker met de nodige kennis en de pet van het Staatstoezicht op de Volksgezondheid en de Milieuhygiëne voldoende gewicht in de schaal leggen en partijen overtuigen tot medewerking, zodat de problematiek naar tevredenheid werd opgelost.

Voorlichting

In de periode 1970-1990 was er voor voorlichting een ruim budget aanwezig. Door de verschillende activiteiten kreeg de Afdeling landelijk een ruime naamsbekendheid.

Contactdagen

Jaarlijks werden in 5 resp. 6 plaatsen in de regio bijeenkomsten georganiseerd. In een tweejaarlijkse cyclus werden zo alle provincies in Neder-

land bezocht. Deze voorlichtingsdagen werden gegeven voor beroepsmatige ongediertebestrijders van bedrijven en gemeenten.

De contactdagen hadden een tweeledig doel. In de beginperiode omstreeks 1950 waren het propaganda- en instructievoordrachten ter opleiding van rattenbestrijders. Van 1960 tot 1975 was de opzet voornamelijk gericht op het overdragen van vakkennis aan gemeentelijke ongediertebestrijders.

Successievelijk kwamen er ook bestrijders uit de bedrijvensector onder het gehoor. Na de oprichting van de vakopleiding voor ongediertebestrijding in 1977 kwam het accent te liggen op de nieuwkomers in de beroepsgroep, die nog geen opleiding konden volgen.

Voor na 1977 werd veel aandacht besteed aan nieuwe ontwikkelingen op het gebied van wetgeving, bestrijdingsmiddelen en -methoden.

Beurzen en tentoonstellingen

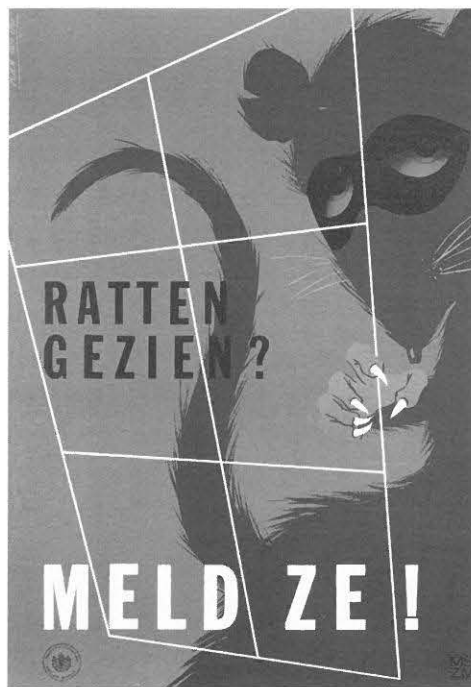
Al vanaf 1955 ging de Afdeling met de rattenstand naar jaarbeurzen.

In de jaren 1974-1988 werden zelfs 5x per jaar aan beurzen deelgenomen met de Ongediertestand. Met deze presentaties werd in een behoefte voorzien want de dierplaagfolder die beschikbaar werd gesteld werd in grote aantallen meegenomen. Per beursperiode bedroeg dat aantal ca. 4.000 à 5.000 stuks. Het betekende ook een hausse in het aantal klachtmeldingen tijdens, maar ook tot twee à drie maanden na afloop van de beurs. Aanvankelijk werden grote

publieksbeurzen gekozen, later vakbeurzen onder meer in de levensmiddelensector. Indirect was deze activiteit een vorm van marktonderzoek, want er werd via die weg veel informatie verkregen.

TV-spots

In de jaren 1976, '77 en '78 werden in de maand januari ter ondersteuning van de **winteracties** ter bestrijding van de bruine rat tv spots "Ratten gezien? meld ze bij de gemeente of bij Wageningen 19061" uitgezonden. Dit leverde vele meldingen op tot zelfs in de maanden maart en april.

affiche ratten gezien? meld ze!

In de maand oktober daaraan voorafgaande werden de gemeentelijke ongediertebestrijdingsdiensten opgeroepen om extra aandacht te besteden aan deze winteracties. Daarvoor werd door de Afdeling ondersteuning gegeven door het op aanvraag beschikbaar stellen van affiches en folders ter informatie van de inwoners.

Jeugd

De jeugd werd niet vergeten, want "Wie de jeugd heeft, heeft de toekomst".

Naar aanleiding van aanvragen op beurzen en via rechtstreekse aanvragen werden sets van 5 knipplaten "Ratten, muizen en in gebouwen voorkomende insecten" verzonden aan leerkrachten die in hun milieu- of natuurles het ongedierte wilden behandelen. Voor elke leerling een setje knipplaten en de leerkracht kreeg bovendien achtergrondinformatie d.m.v. een set overgedruken van artikelen uit "Rat en Muis".

IMH en KAD

Het eind van de afdeling Bestrijding van Dierplagen is in zicht. De taken betreffende wetgeving en toezicht op gemeenten zullen komen te berusten bij de Inspectie Milieuhygiëne (IMH) en de taken op het gebied van voorlichting, de kennisvergaring en adviesverstrekking worden neergelegd bij het in november 1997 opgerichte kennis- en adviescentrum KAD Wageningen. De opleidingen op het gebied van dierplaagbestrijding zullen worden verzorgd door de Stichting Vakopleiding Ongediertebestrijding SVO.

A. Balkstra.